

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 170 sahifa,
16-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Бахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanaliyevna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	

SCREENCASTING MATERIALLARINI YARATISH VA ULARNI O'QUV JARAYONIDA QO'LLASH

Maxmudova Difuza Meliyevna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti,
MO'M va geometriya kafedrası professori

Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti,
MO'M va geometriya kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi o'qitish metodlari va vositalarining tubdan yangilanishiga olib kelmoqda. Ushbu maqolada screencasting materiallarini yaratish jarayoni, ularning turlari, pedagogik imkoniyatlari hamda o'quv jarayonida qo'llash usullari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Screencasting texnologiyasining ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni, talabalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati hamda o'qituvchi faoliyatini optimallashtirishdagi imkoniyatlari asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: screencasting, raqamli ta'lim resurslari, multimedia texnologiyalari, masofaviy ta'lim, interaktiv o'qitish, video darslar.

Abstract: In the modern educational process, the rapid development of information and communication technologies leads to fundamental changes in teaching methods and tools. This article provides a scientific and theoretical analysis of the process of creating screencasting materials, their types, pedagogical opportunities, and methods of application in the educational process. The role of screencasting technology in improving the quality of education, its importance in developing students' independent learning skills, and its potential for optimizing the teacher's professional activity are substantiated.

Key words: screencasting, digital educational resources, multimedia technologies, distance education, interactive learning, video lessons.

Аннотация: В современном образовательном процессе стремительное развитие информационно-коммуникационных технологий приводит к коренному обновлению методов и средств обучения. В данной статье научно-теоретически анализируются процесс создания материалов screencasting, их виды, педагогические возможности и способы применения в учебном процессе. Обосновывается роль технологии screencasting в повышении качества образования, её значение в развитии навыков самостоятельного обучения у студентов, а также возможности оптимизации деятельности преподавателя.

Ключевые слова: screencasting, цифровые образовательные ресурсы, мультимедийные технологии, дистанционное обучение, интерактивное обучение, видеоуроки.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimi globallashtirish va innovatsion texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'sirida tub o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. An'anaviy ta'lim shakllari bilan bir qatorda elektron va masofaviy ta'lim elementlaridan foydalanish ham keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, pandemiya davrida masofaviy o'qitishning joriy etilishi raqamli ta'lim vositalarining ahamiyatini yanada oshirdi. Shu nuqtai nazardan, o'quv materiallarini samarali, tushunarli va qulay shaklda taqdim etish masalasi dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Multimedia texnologiyalariga asoslangan ta'lim vositalari o'quvchi va talabalarning bilimlarni qabul qilish jarayonini faollashtiradi, ularning motivatsiyasini oshiradi hamda o'zlashtirish darajasini yaxshilaydi. Screencasting texnologiyasi ana shunday vositalardan biri bo'lib, u kompyuter ekranidagi harakatlarni ovoqli izohlar bilan birgalikda video formatda yozib olish imkonini beradi. Bu texnologiya yordamida o'qituvchi murakkab tushunchalarni bosqichma-bosqich tushuntirishi, amaliy ko'nikmalarni namoyish etishi hamda o'rganuvchilar uchun materialni takror ko'rish imkoniyatini yaratishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Screencasting dastlab axborot texnologiyalari sohasida keng qo'llanilgan bo'lsa-da, bugungi kunda u ta'limning turli bosqichlarida, jumladan, maktab, o'rta maxsus hamda oliy ta'lim muassasalarida keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, dasturlash, matematika, fizika, muhandislik fanlari hamda axborot tizimlari kabi amaliy yo'naltirilgan fanlarni o'qitishda screencastlar samarali natija bermoqda. Shu bilan birga, gumanitar fanlarni o'qitishda ham ushbu texnologiya tushuntirish jarayonini boyitish imkonini beradi. Screencasting materiallari mazmuniga ko'ra bir necha turlarga bo'linadi.

Birinci tur – o'quv ko'rsatmalari bo'lib, ular dastur yoki platformadan foydalanish bo'yicha bosqichli yo'riqnomalarni o'z ichiga oladi.

Ikkinchi tur – nazariy darslar bo'lib, bunda slaydlar, grafiklar va formulalar ovozli izohlar bilan tushuntiriladi.

Uchinchi tur – amaliy mashg'ulotlar bo'lib, unda masalalar yechimi, kod yozish yoki tajriba jarayonlari namoyish etiladi.

Screencastlarning yana bir muhim tasnifi ularning interaktivlik darajasiga bog'liq. An'anaviy screencastlar faqat tomosha qilishga mo'ljallangan bo'lsa, zamonaviy screencastlar interaktiv elementlar, savol-javoblar va testlar bilan boyitilishi mumkin. Bu esa foydalanuvchilarning faolligini oshirib, ularni o'rganish jarayoniga faol jalb etadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Screencasting materiallarini yaratish bir necha bosqichdan iborat bo'lib, har bir bosqich o'ziga xos metodik va texnik talablarni o'z ichiga oladi. Screencastlarni yaratishda bir qancha ommaviy dasturlardan foydalanish mumkin (1-jadval).

1-jadval: Screencasting (ekran yozuvi) yaratishda foydalaniladigan ba'zi mashhur dasturlar va ularning imkoniyatlari

No	Dastur	Platforma	Asosiy Imkoniyatlar	Narx
1.	OBS Studio	Windows, Mac, Linux	Yaxshi sifatli videolarni yozib olish, streaming (jonli efir), ko'p ekran qo'llab-quvvatlash, o'zgartirishlar, plugins.	Bepul
2.	Camtasia	Windows, Mac	Video tahrirlash, oson interfeys, ekran yozuvi va ko'p xususiyatli tahrir funksiyalari.	Bepul(Pro versiya 60 \$ atrofida)
3.	Loom	Windows, Mac	Ekran va veb-kamera yozuvlari, tezkor video yuborish, onlayn tahrir qilish.	Pullik (40 \$ atrofida)
4.	FlashBack	Windows	Ekran yozuvi, video tahrir, qulay interfeys, Skype yozuvlari, export imkoniyatlari.	Bepul (Pro versiya ham mavjud)
5.	Movavi Screen Recorder	Windows, Mac	Oddiy interfeys, video tahrir qilish, yengil va samarali screencasting imkoniyatlari.	Pullik (40 \$ atrofida)

Screencasting materiallarini yaratish jarayoni tizimli va ketma-ket bosqichlar asosida amalga oshiriladi. Ushbu bosqichlar didaktik talablar, texnik imkoniyatlar va o'quv auditoriyasi xususiyatlarini hisobga olgan holda rejalashtirilishi hamda amalga oshirilishi lozim. Screencast yaratish jarayonini amaliy va nazariy jihatdan tushunarli qilish maqsadida, quyida Camtasia Studio dasturi va uning imkoniyatlari misolida screencast yaratish bosqichlarini jadval va jarayon modeli orqali ifodasini keltirib o'tamiz (2-jadval).

2-jadval: Screencasting materialini yaratish bosqichlari va ularning tavsifi (Camtasia Studio misolida)

No	Bosqich nomi	Amalga oshiriladigan ishlar	Pedagogik ahamiyati
1.	Rejalashtirish	Dars maqsadini aniqlash, mavzu bo'yicha ssenariy (skript) tuzish	Dars mazmunining mantiqiy va izchil bo'lishini ta'minlaydi
2.	Dasturiy muhitni tayyorlash	Camtasia Studio dasturini ishga tushirish, mikrofon va ekran sozlamalarini tekshirish	Texnik xatoliklarning oldini oladi
3.	Ekran yozuvini boshlash	"Record" tugmasi orqali ekran harakatlari va ovozni yozib olish	Nazariy va amaliy jarayonni vizual namoyish etadi
4.	Ovozli sharhlash	Mavzu bo'yicha izchil va tushunarli izoh berish	O'rganuvchining tushunish darajasini oshiradi
5.	Tahrirlash (montaj)	Keraksiz qismlarni olib tashlash, subtitrlar va belgilar qo'shish	Screencast sifatini va didaktik qiymatini oshiradi

6.	Yakuniy formatlash	Video formatini tanlash (MP4), hajmini optimallashtirish	Screencastdan qulay foydalanishni ta'minlaydi
7.	Tarqatish va qo'llash	LMS, YouTube yoki ta'lim platformalariga joylash	Masofaviy va mustaqil ta'limni qo'llab-quvvatlaydi

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, screencasting materiallarini yaratish faqat texnik jarayon emas, balki u puxta pedagogik rejalashtirishni talab qiluvchi murakkab didaktik faoliyatdir. Screencasting materiallari o'quv jarayonining turli bosqichlarida qo'llanilishi mumkin. Ma'ruza mashg'ulotlarida screencastlar murakkab mavzularni vizual tarzda tushuntirishga yordam beradi. Bu esa o'rganuvchilarning e'tiborini jamlash va bilimlarni yaxshiroq o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Amaliy mashg'ulotlarda screencastlar masalalar yechimini yoki amaliy topshiriqlarni bajarish tartibini ko'rsatishda samarali hisoblanadi. Screencasting texnologiyasi masofaviy va aralash ta'lim shakllarida ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalar dars materiallarini istalgan vaqtda qayta ko'rib chiqish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim jarayonini individuallashtirish va o'rganuvchilarning o'zlashtirish sur'atini hisobga olish imkonini beradi. Shuningdek, screencastlardan nazorat va baholash jarayonida ham foydalanish mumkin. Masalan, o'qituvchi screencast orqali topshiriqni bajarish mezonlarini tushuntirishi yoki talabalar o'z ishlarini screencast shaklida taqdim etishlari mumkin. Bu usul talabalarning ijodiy yondashuvini rivojlantiradi va ularning axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini oshiradi.

Screencasting materiallarining asosiy pedagogik afzalliklaridan biri ularning vizual va eshitish kanallarini birgalikda faollashtirishidir. Screencastlar orqali o'rganuvchilar murakkab jarayonlarni real vaqt rejimida kuzatib, tushunishni osonlashtiradilar. Bundan tashqari, screencasting texnologiyasi o'qituvchi vaqtini tejashga yordam beradi. Bir marta yaratilgan screencast materiallaridan bir necha marotaba foydalanish mumkin, bu esa darsga tayyorgarlik jarayonini optimallashtiradi. O'qituvchi esa auditoriya bilan bevosita muloqotga ko'proq vaqt ajratishi mumkin. Screencastlar talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Talabalar dars materiallarini mustaqil ravishda o'rganib, qiyin joylarni qayta ko'rib chiqish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning o'z-o'zini nazorat qilish va mas'uliyat hissini oshiradi. Screencasting texnologiyasining ko'plab afzalliklariga qaramay, uni qo'llash jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Avvalo, texnik ta'minot yetishmasligi yoki internet tezligining pastligi screencastlardan samarali foydalanishga to'sqinlik qilishi mumkin. Shuningdek, o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli bo'lmasa, screencasting materiallarini yaratish jarayoni murakkablashadi. Bundan tashqari, yana bir muhim masalalardan biri didaktik yondashuvdir. Agar screencastlar pedagogik maqsadga muvofiq ishlab chiqilmasa, ular faqat passiv tomosha vositasiga aylanib qolishi mumkin. Shu sababli screencasting materiallarini ishlab chiqishda o'rganuvchilar faoliyatini rag'batlantiruvchi elementlarga alohida e'tibor qaratish lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiya o'qitish jarayonini vizual, tushunarli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Screencastlar o'rganuvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshiradi, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'lim jarayonini individuallashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ergashov, N. I., Abduvaliyeva, M. R. (2024). Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va multimediya vositalaridan foydalanish. *Academic Research in Educational Sciences*, 5(2), 102-106.
2. Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li (2025). Ta'lim jarayonida screencastlardan foydalanish. *ИКРО журналы*, 14(02), 124-126.
3. Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li (2025). Ta'lim jarayonida screencasting texnologiyasidan foydalanish. *Zenodo*.
4. Bates, A. W. (2019). *Teaching in a Digital Age*. Open Textbook Library.
5. Vaughan, N., Cleveland-Innes, M., Garrison, D. (2013). *Teaching in Blended Learning Environments*. Athabasca University Press.
6. Seels, B., Richey, R. (2015). *Instructional Technology: The Definition and Domains of the Field*. AECT.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.